

9. OECD. Mapping Ukraine's Financial Markets and Corporate Governance Framework for a Sustainable Recovery. Paris: OECD Publishing, 2025. URL: https://www.oecd.org/en/publications/mapping-ukraine-s-financial-markets-and-corporate-governance-framework-for-a-sustainable-recovery_866c5c44-en.html

10. Aidoo, S., Venditti, A., Döhner, H., & Hamzah, F. Regulatory Frameworks for Combating Financial Crime in Emerging Markets. 2025. URL: https://www.researchgate.net/publication/393091275_Regulatory_Frameworks_for_Combating_Financial_Crime_in_Emerging_Markets

11. Петрюк Д. А. Фінансовий моніторинг та боротьба з відмиванням коштів: міжнародні стандарти та українська практика. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2025. Вип. 1. URL: https://apnl.dnu.in.ua/1_2025/1_2025.pdf

12. Коломоєць Т. О., Євтушенко Д. С., Титаренко М. В. Довічний фінансовий моніторинг: чи «якісним» є нормативне закріплення визначення «політично значущих осіб»? *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 10. URL: https://www.lsej.org.ua/10_2023/159.pdf

13. Shepherd K. L. Guardians at the Gate: The Gatekeeper Initiative and the Risk-Based Approach for Transactional Lawyers. *ABA Real Property, Trust and Estate Law Journal*. 2009. № 43(4). P. 607–671.

14. Національний банк України: фінансовий моніторинг. URL: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/monitoring>

Неклонський Ігор Михайлович, старший викладач кафедри організації і проведення аварійно-рятувальних робіт НУЦЗ України, кандидат військових наук

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ КЕРІВНИХ ПРИНЦИПІВ І МЕТОДОЛОГІЇ INSARAG У НАЦІОНАЛЬНУ СИСТЕМУ ДІЯЛЬНОСТІ СИЛ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Внаслідок збройної агресії російської федерації населені пункти України та об'єкти критичної інфраструктури зазнають руйнувань через ведення активних бойових дій, завдання повітряних ударів та артилерійських обстрілів. При цьому, характерною особливістю останнього періоду є збільшення випадків масового руйнування будівель і споруд. Процес ліквідації наслідків таких надзвичайних ситуацій (НС) обумовлює: необхідність залучення значної кількості сил та засобів цивільного захисту у короткий час; ведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт (АПНР) на великій площі; тривалий період ведення робіт у складних умовах; великий обсяг надання домедичної допомоги; необхідність організації життєзабезпечення рятувальників і постраждалого населення.

В таких умовах міжнародне співробітництво стає основою для забезпечення безпеки громадян. Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) є ключовим органом сектору безпеки і оборони України, що відповідає за реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту (ЦЗ), і відповідно [1, ст. 137] здійснює представництво України в міжнародних організаціях з питань ЦЗ. Серед ключових напрямків співробітництва контакти і практичні програми взаємодії зі структурами ООН, Ради Європи і Європейської Комісії, НАТО, інших організацій, а також розвиток міжнародних зав'язків на двосторонній основі [2].

З іншого боку, активні інтеграційні процеси України з ЄС і НАТО вимагають не тільки імплементації міжнародних норм проведення АПНР, а й ефективної участі національних рятувальних сил в міжнародних пошуково-рятувальних операціях. Якщо розглядати питання ліквідації наслідків НС пов'язаних з масовим руйнуванням будівель і споруд, то з 2014 року Україна має акредитацію системи міжнародної допомоги INSARAG (The International Search and Rescue Advisory Group). Проте свою відповідність необхідно підтверджувати кожні 5 років.

Таким чином, з урахуванням сучасних безпекових умов, необхідно акцентувати увагу на окремих аспектах імплементації керівних принципів та методології INSARAG в національну систему діяльності сил цивільного захисту в частині, що стосується організації або участі у міжнародних пошуково-рятувальних операціях у разі виникнення НС пов'язаних з масовим руйнуванням будівель і споруд.

По-перше. Відповідно рекомендацій INSARAG [3] система міжнародного реагування представлена у вигляді циклу, який включає такі фази:

1. Готовність – описується період між реагуванням на НС протягом якого аналізується досвід попереднього реагування, робляться відповідні висновки, розробляються пропозиції для удосконалення, проводяться навчання, планування реагування у майбутньому.

2. Мобілізація – описуються дії, які необхідно вжити негайно після виникнення НС, а також процес підготовки пошуково-рятувального загону (ПРЗ) до надання допомоги країні, яка зазнає лиха.

3. Пошуково-рятувальні роботи (ПРР) – описуються всі необхідні дії з моменту прибуття ПРЗ до центру ООН з приймання/відправлення команд (RDC), реєстрації у міжнародному польовому координаційному центрі (OSOCC), доповіді місцевим органам управління (LEMA), проведення пошуково-рятувальних робіт до моменту отримання вказівки від місцевої влади про їх завершення.

4. Демобілізація – описуються всі необхідні дії з моменту отримання ПРЗ інструкцій про припинення ПРР, підготовки до вибуття, координація вибуття загонів через OSOCC та від'їзд загонів із країни, яка зазнала лиха через RDC.

5. Післяопераційна фаза – описуються всі необхідні дії після повернення ПРЗ до пункту постійної дислокації, коли від них потрібно заповнити та надіслати звіт про виконану роботу та провести аналіз ефективності та якості реагування на НС.

Для ефективного міжнародного реагування усі сили, що залучаються, мають дотримуватися процедур запропонованих INSARAG, які чітко визначають важливі кроки, що забезпечують їх успішну інтеграцію в країну, де проводяться роботи з ліквідації наслідків НС.

По-друге. Система класифікації INSARAG визначає три рівні класифікації ПРЗ – важкі, середні та легкі загони. При чому, статус міжнародних мають тільки середні та легкі загони. Усі ПРЗ, незалежно від їхньої класифікації та участі у проведенні ПРР, повинні мати у своєму складі такі елементи: орган управління; матеріально-технічне забезпечення; пошукова складова; рятувальна складова; медична складова. Тільки ПРЗ, що відповідають вимогам системи класифікації, вносяться до Реєстру пошуково-рятувальних загонів INSARAG.

ПРЗ повинні дотримуватися політики та процедур щодо проведення робіт з ліквідації НС, прийнятих у країні, яка зазнає лиха. При цьому особлива увага приділяється питанням етики, які необхідно враховувати під час перебування у країні, де виникла НС.

По-третє. В ході операції керівництво ПРЗ має готувати та передавати до OSOCC ситуаційні звіти, розробляти відповідні плани дій та плани забезпечення, вести відповідну документацію. Тобто керівний склад має бути адаптований до використання англійської мови, яка є офіційною мовою ООН.

По-четверте. Всі роботи розпочинаються після розгортання базового табору. У ПРЗ мають бути заздалегідь заплановані способи розгортання базового табору, які мають бути заздалегідь відпрацьовані та повинні враховувати: вимоги до розмірів майданчика розміщення базового табору; вимоги до планування та схему розміщення складових базового табору.

По-п'яте. Проведення ПРР базується на принципі визначення черговості місць проведення ПРР (сортування робочих ділянок) та оцінюванні стану споруд. Для ефективної взаємодії між ПРЗ використовуються стандартизовані методи обміну інформацією щодо оцінки стану зруйнованих споруд та введені формалізовані категорії сортування робочих ділянок і фактори, за якими визначаються пріоритети. З метою передачі спеціальної інформації, що стосується результатів оцінки та виконаної роботи, для забезпечення оптимальної координації на робочій ділянці передбачається система маркування та подачі сигналів. Система маркування включає: ідентифікацію загону; маркування всієї зони; маркування будівель і споруд; маркування огорож; оцінку стану споруд; процедури подачі сигналів; умовні позначення на мапі.

Запорукою практичного втілення керівних принципів та методології INSARAG в національну систему діяльності сил цивільного захисту стала плідна співпраця з Республікою Польща. Так з самого початку створення MRC Ukraine (українського ПРЗ важкого класу) його наставником стала відповідна команда HUSAR Poland. Крім того, польська сторона втілила в життя проєкт «Вдосконалення розвитку оперативної діяльності пошуково-рятувального команди України шляхом підвищення компетентності керівного складу, вдосконалення технічних навичок членів команди та розширення полігону» за фінансової підтримки програми «Польська допомога» (Polish Aid). Це дозволяє підготувати MRC Ukraine до зовнішньої переатестації INSARAG.

Водночас імплементацію розглянутих положень, на наш погляд, необхідно проводити системно, шляхом уніфікації окремих понять, тактичних і технологічних рішень з відображенням у керівних документах, наприклад [4; 5], з одночасним впровадженням в систему підготовки кадрів.

Список використаних джерел

1. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 2 жовт. 2012 р. № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
2. Міжнародна діяльність : офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій. URL: <https://dsns.gov.ua/mizhnarona-diyalnist>
3. INSARAG Guidelines. Volume II: Preparedness and Response. Manual B: Operations. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), 2020. 58 с. URL: <https://insarag.org/methodology/insarag-guidelines/>
4. Методичні рекомендації з ліквідації наслідків руйнування будівель та споруд із застосуванням аварійно-рятувальної (інженерної) техніки спеціального призначення та обладнання: Наказ ДСНС 27.08.2025 № 1065.
5. Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту : наказ МВС України від 26 квіт. 2018 р. № 340. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0801-18#n17>